

*De getijden van
Basiliani*

Karin Barnhoorn

De getijden van Basiliani

Copyright © 2021 Karin Barnhoorn

Auteur: Karin Barnhoorn

Druk:

Omslagontwerp:

Vormgeving binnenwerk:

Roman

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, door middel van druk, fotokopieën, geautomatiseerde gegevensbestanden of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Als je van het volle Zuid-Italiaanse leven houdt, dan hoop ik dat je heerlijk zult verdwalen in de steegjes van Basiliani, jezelf zult verwonderen over de soms bizarre gewoonten, terwijl je meeleeft met de kleurrijke inwoners en hun dromen.

Veel leesplezier toegewenst!

Karin Barnhoorn

LA PRIMAVERA

*Ook al zouden we alle bloemen
plukken, de lente zullen we niet kunnen
tegenhouden*

Neruda, Pablo, Chileense dichter en Nobelprijswinnaar literatuur
(1971)

De hitte van de middag hing loom en zwaar in de stille, uitgestorven steegjes van Basiliani. De smalle straatjes kronkelden zich naar boven via uitgesleten traptreden en nauwe doorgangen waar de zon nauwelijks kon komen. Zo nauw, dat het leek alsof de gevels van de huizen geliefden waren die zich naar elkaar toe bogen voor een kus. Slechts een smalle strook wolkeloze azuurblauwe hemel, vrijwel even intens van kleur als de Tyrreense zee die tientallen meters lager tegen de rotsen kapotsloeg, verbrak de toenadering. Op de daken van de verlaten, oude woningen groeide onkruid. In Basiliani was de tijd stil blijven staan. Letterlijk en figuurlijk. De klok met gotische wijzerplaat die tegen de muur van villa Margaretha op het dorpsplein hing, stond al drieënzestig jaar stil. Op twaalf minuten over drie. De balkons, rijkelijk voorzien van sierlijk zwart smeedijzer, spraken van een glorieus verleden maar de halfvergane louvredeuren die ooit toegang hadden gegeven tot rijk gemeubileerde vertrekken hingen nu scheef in hun hengsels en de wind had vrij spel in de verlaten kamers met hun hoge plafonds en restanten van ornamenten. Een huis zonder ziel. Een dorp zonder ziel. Mercurio draaide zich zuchtend op zijn andere zij en wierp een blik op de wijzerplaat van zijn horloge; dezelfde tijd als toen. Als nu. Als eeuwig. Alleen de seizoenen van zijn leven leken de laatste jaren sneller te wisselen. Hij zag het wanneer hij in de spiegel keek. Voor het overige stond alles stil. Een onverwachte tochtvlaag deed de blaadjes van de uitbundig bloeiende oleander op zijn balkon ritselen. Er trok een rilling langs zijn ruggengraat en hij trok het dunne laken hoger over zijn schouders. Onder zijn balkon miauwde een kat. Hoogstwaarschijnlijk Gigi, de kat van Elena, zijn buurvrouw. Elena was één van de weinigen die nooit was weggegaan; zelfs hij, Mercurio, was ooit vertrokken. Maar het buitenland had hem weinig goeds gebracht... Onrustig rolde hij op zijn linkerzijde en hij sperde zijn ogen open toen hij voetstappen meende te horen, buiten op de trap. Hij schudde kort zijn hoofd. Verbeelding. Het handjevol inwoners dat dit dorp nog rijk was, hield siësta. Aan de randen van zijn bewustzijn drongen zich beelden en geluiden op, zó helder alsof het weer negentien tweeënvijftig was. Luide kinderstemmen. Het zonovergoten dorpsplein. Luigi had hem de bal toe gespeeld en hij had hem handig opgevangen met zijn knie. De rest had gespannen toegekeken. Afwachtend. Mercurio kon nadien niet vertellen hoe of wat, maar de bal was niet terecht gekomen bij degene naar wie hij hem had willen spelen. Verbluft hadden zijn vriendjes de weg die de bal aflegde gevolgd en er was een langgerekt 'ooooh' uit hun monden gekomen toen het ding op de gevel van villa Margaretha knalde: voluit op de wijzerplaat van de klok. Hij zou nooit meer het verstoorde gezicht van de barones vergeten die met verwarde haren en in een weinig verhullend negligé het balkon had betreden. Het was een publiek geheim dat zij de lange, lome middagen doorbracht in de armen van haar buitenlandse minnaar. Het verhaal deed zelfs de ronde dat er Duits bloed door zijn aderen stroomde en dat de vader van de barones goed bevriend was geweest met Il Duce. Hun aanwezigheid in het dorp werd gedoogd, maar daarmee was dan ook alles gezegd. De wonden die de oorlog in de harten en de levens van eenvoudige, hardwerkende Italiaanse boerenfamilies had geslagen zaten ruim acht jaar nadat het land bevrijd was nog diep.

Na het onopzettelijk onklaar maken van de klok, was hij voor velen de held van de dag geweest. Zijn vader, indertijd burgemeester van Basiliani, had voor het fatsoen zijn excuses voor de aangerichte schade aangeboden, maar naarmate de weken waren verstreken en de klok stil was blijven staan, leek de noodzaak hem te repareren niet meer dringend. Het leven ging verder. Nog geen half jaar later vertrok de barones met haar minnaar uit de villa om zich in het noorden van Italië te vestigen. Mercurio opende zijn ogen. Zoals zo vaak deze jaren, wilde de slaap maar moeilijk komen. Té veel herinneringen. Hij wilde niet over zijn vader na denken en de wijze waarop deze hem was ontvallen. Het vliegengordijn dat de toegang naar het balkon vormde, bewoog in de wind. Niet voor het eerst vroeg hij zich af of het vertrek van de barones iets in werking had gezet dat het hele dorp gaandeweg in zijn greep had gekregen of dat het de naweeën van de oorlog waren, de armoede, het harde bestaan in Zuid-Italië, waardoor

vooral bij de jongere generatie het verlangen was ontstaan om een beter bestaan op te bouwen in het noorden van het land of het geluk te beproeven in het buitenland. Hij had ze zien gaan en ze waren nooit meer teruggekeerd. Ooit was Basiliani een levendig dorp geweest met ruim tienduizend inwoners, een wekelijkse markt en goed bevoorradе winkels. Geen toerist die het tegenwoordig de moeite waard vond om een voet over de drempel van de bescheiden kruidenierszaak van Pia Sorrenti te zetten, hoewel haar aanwezigheid en de producten die ze verkocht een zegen waren voor de ongeveer zeshonderd, voor het merendeel ouden van dagen, die Basiliani tegenwoordig rijk was. Strengen rode pepers fleurden de witte gevel van haar winkel op. Zo lang als Mercurio zich kon herinneren stond achter in haar zaak een oude diepvrieskist waarvan de motor een notoir brommend geluid maakte. Soms hield het apparaat er helemaal mee op, maar wanneer Pia er een venijnige dreun tegenaan gaf, kwam het ding weer op gang. Een vergeelde poster die reclame voor Vespa maakte hing erboven. Een typische afbeelding uit de jaren vijftig. Zo één die Mercurio iedere keer weer deed denken aan de film Roman Holiday met Audrey Hepburn en Gregory Peck. Achter de toonbank bogen oude, verweerde planken diep door onder het gewicht van pakken Barilla pasta. De verkoop van verpakt ijs liet Pia over aan haar directe buurman Piëtro. Waar Piëtro van leefde, was Mercurio meestentijds een raadsel. In het hoogseizoen, wanneer buitenlandse toeristen Basiliani wisten te vinden liep zijn bar goed, maar in het najaar en het winterseizoen, raakte het verpakte ijs over de datum en vonden zijn broodjes nauwelijks aftrek. Zijn zelfgemaakte *limoncello* en *vino della casa* waren echter niet seizoensgebonden en vonden in de wintermaanden gretig aftrek onder de plaatselijke bewoners. Bij elkaar komen in de bar van Piëtro was doorgaans gezelliger dan in de wintermaanden avond aan avond doorbrengen in stilte en eenzaamheid. Boeren in de directe omgeving leverden hun vlees en zuivel aan Pia's kruidenierswinkel en vroegen een billijke prijs. Vaak was het Giancarlo, met zijn achtenvijftig jaar één van de jongsten, die in zijn rammelende Ape het vlees voor haar ging ophalen in de vallei verderop. Mercurio had zich op zijn rug gedraaid en staarde naar het plafond. In dit vertrek had zijn moeder hem gebaard. In dit huis had zijn vader het plan beraamd om zichzelf van het leven te beroven. Hij wilde er niet aan denken. Iedere dag weer geconfronteerd worden met leegstaande huizen die met ieder seizoen dat verstreek verder in verval raakten was al treurig genoeg. De herinneringen aan wat eens een levendig dorp was geweest verdampten geleidelijk in de gonzende middaghitte. Mercurio begreep nooit goed waarom buitenlanders zo gecharmeerd waren van zijn teloorgegane, half verlaten dorp. Sommige huizen waren gaandeweg vervallen tot ruïnes waartussen het onkruid welig tierde en waarvan de enige bewoners schichtige hagedissen waren die weg schoten tussen het warme gesteente. In de lange, droge zomermaanden waren er doorgaans meer tekenen van bewoning; hier en daar hing dan een was aan een lijn te drogen en sommige bewoners plantten kleurige geraniums in terracotta potten. Giancarlo opende in de ochtenduren zelfs de deuren van de gotische katholieke kerk, hoewel hij zijn ambt al jaren niet meer bekleedde. In de zomermaanden keerde ook Pia's dochter naar Basiliani terug. In Milaan had ze haar eigen atelier in keramiek, maar in juli en augustus kwam Claudia Sorrenti terug naar haar geboortedorp om haar moeder in de winkel te helpen en om haar werk te verkopen aan toeristen. Dan was er iets meer bedrijvigheid, maar de herinneringen aan wat Basiliani eens was, stonden op zijn netvlies gebrand. Toen hij eind jaren tachtig in het dorp was teruggekeerd, was er geen burgemeester meer geweest. Bestuurlijk gezien viel Basiliani onder de provincie Cosenza, maar daarmee was dan ook alles gezegd. De leegloop door de jaren heen maakte het dorp nauwelijks interessant voor de bestuursambtenaren. De meeste inwoners die waren gebleven, waren van een generatie die zijn vader nog hadden gekend. Tot zijn verrassing droegen ze hem vrij snel na zijn terugkeer voor als de nieuwe burgemeester van Basiliani. Natuurlijk stelde de functie nauwelijks iets voor, en zoals Cosenza Basiliani in bestuurlijk opzicht links liet liggen, zo was de oude garde van het dorp van mening dat Mercurio's 'aanstelling' geen nader betoog of uitleg behoefde. Hij werd gewoon de nieuwe burgemeester. Punt uit. Geen haan die er verder naar kraaide. En dus bestuurde hij een dorp waarnaar de plaatselijke overheid nauwelijks omkeek, laat staan geld naartoe sluisde. Een overheid die Basiliani niet aanzienlijk genoeg vond om

vermeld te worden in een of ander ambtelijk document om de doodeenvoudige reden dat er niets significant over Basiliani te vermelden viel.

Mercurio's ogen schoten open. Het gebeurde de laatste tijd te vaak dat hij in het huis geluiden meende te horen of stemmen uit een ver verleden. Met bonkend hart greep hij naar het crucifix dat aan een ketting op zijn borst rustte. Hij was er heilig van overtuigd dat hij de stem van zijn moeder had gehoord terwijl ze zong en het deeg voor de pizza kneedde, net als vroeger. En de zuidenwind die bij tijd en wijle vlagerig was en nu al een paar dagen recht op zijn balkon stond, leek de stemmen van de vriendjes waarmee hij had gevoetbald op het dorpsplein mee te voeren. Verbeelde hij zich de geluiden en geuren van de wekelijkse vismarkt of was er helemaal niets veranderd en zou Isabella zo direct thuiskomen met verse sardines? Hij vloog overeind van een onverwachte knal. Buiten op het balkon, had de harde wind een pot van aardewerk met basilicum van de richel geblazen. Geschrokken van het geluid, staarde hij naar de scherven en de aarde op de vloer. Vervolgens dwaalde zijn blik naar de buffetkast om op de vergeelde trouwfoto van zijn ouders te blijven rusten. Ernaast stond een foto van zijn jongere zusje die op zestienjarige leeftijd aan leukemie was overleden. Ze leefden nog steeds in dit huis. Hij ervoer hun aanwezigheid dag aan dag.

Misschien was het geen verkeerd idee om eens met Giancarlo hierover te gaan praten. Hij sloeg zijn benen over de rand van het bed en verwierp het idee bijna weer onmiddellijk. Het had geen zin om Giancarlo Battista te belasten met zijn overspannen geest en zorgen; de man mocht dan ooit priester zijn geweest, er waren té veel dingen in het leven Giancarlo Battista gebeurd die ervoor hadden gezorgd dat hij de kerk de rug had toe gekeerd. Het mocht al een wonder heten dat hij gedurende het zomerseizoen de kerk van Basiliani openstelde en zich opwierp als koster. Feit was dat het gotische gebouw, vergeleken met de rest, nog in vrij goede staat verkeerde alsook de inventaris en de gebrandschilderde ramen. Giancarlo mocht dan geen geestelijke meer zijn, hij werd alom gewaardeerd om zijn hulpvaardigheid en niemand die het in zijn hoofd haalde om kritiek te leveren op het feit dat hij eigenhandig de pastorie in gebruik had genomen. Dat was inmiddels vijf jaar geleden. Na het overlijden van pastore Guiseppa op de respectabele leeftijd van tweeënnegentig jaar, een gemis waar het dorp lange tijd voor nodig had gehad om van te herstellen, was er geen waardige opvolger gevonden. En in Rome maakten ze zich al helemaal niet druk om het zielenheil van het handjevol inwoners dat Basiliani heette. Mercurio zuchtte en bukte zich om een stoffer en blik uit een van de kasten te pakken. Terwijl hij ermee terugliep naar het balkon, vroeg hij zich af wanneer Basiliani en zijn inwoners ooit vrij zouden zijn van het verleden en de daarmee gepaard gaande herinneringen.